

## KARACAOĞLAN

Karacaoğlan adı üzerinde bugüne kadar birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmaların Karacaoğlan'ın anlaşılıp aydınlatılmasına katkısı şüphesiz küçümsenemez. Öte taraftan araştırmalar Karacaoğlan'ın doğum yılı/yüzyılı, ölümü; doğduğu, yaşadığı ve öldüğü yer üzerinde karanlıklar, karmaşıklıklar oluşturmuştur.

Karacaoğlan'dan ülkemizde ilk söz eden edebiyat tarihçisi Fuat Köprülü'dür. Köprülü İktidam gazetesinde 1914'te dizi yazısının yedincisinde aşkıtan söz eder. Ülkemiz dışında ise İ. Knoş 1890'da bir makalesinde Karacaoğlan'dan söz eder.

Fuat Köprülü sözü edilen yazısında Latifi tezkiresinden(1546) alınmış:

“Bir olmaz vakte ırgördük zamanı  
Bilir yok âsmadan rismanı  
En ehli yeğ görür mani yüzünden  
Kar’oğlan türküsün şair sözünden”

16.yüzyıl sonu eserlerinde Gelibolulu Mustafa Ali'nin “Mevidü'n Nefais fi Kavaidi'Mecalis” adlı eserinde “...Kat kalursa Karacaoğlana isnad olunur diye bir paragrafta Karacaoğlan isminden söz eder.

Ali Rıza Yalçın, “Cenupta Türkmen Oymakları” eserinde yayımlanan Karacaoğlan'a ait bir şiirde:

“Karac’oğlan dendi ünüm duyuldu  
Bin on beşte göbek adım koyuldu”  
Yine Yalçın'ın Toros gazetesinde yayımladığı bir başka şiirde:  
“Bin on beşte beratçıgım yazıldı  
Seksen beşte bel kemiğim büzüldü  
Bin doksanda mezarımın başında  
Döner baykuş öter bülbül”  
Dörtlüğünde geçen hicri 1015, m. 1606' ya denk gelmektedir.  
Bir başka şiirinde:

“Sultan Murad kalkmış kendi gelecek”  
Dizesi şairin Dördüncü Murad devrinde yaşadığı rivayetini doğrulamıştır.  
Diğer bir şiirinde:

“Haleb'i Osmanlı alacak

Dağı taşı katar bir gün” dizelerinde Halep Valisi Abaza Hasan Paşa'nın isyanı(1658) ve öldürülmesiyle ilgili olay vurgulanır.

“Hazır ol vaktinde Nemçe kralı  
Yer götürmez asker ile geliyor”

Dizeleri 1663'te Avusturya seferinde ismi Köprülü Fazıl Ahmet Paşa olayı olduğu belirtilir.

Karacaoğlu bir şiirinde “Köroğlu’nun Ayvazı dengi” dizesi onun Köroğlu’ndan sonra yaşadığı fikrini ortaya çıkarmaktadır.

Köroğlu’nun “İndim geldim Cerit Avşar iline

İlleri var bizim ile benzemez”

Şiirine nazire olarak söylediği şiiri bir iddia olara ortaya atılmış olup şiir:

“İndim seyreyledim Frengistanı

İlleri var bizim ile benzemez” gibi dizelerden örülüdür.

Bunların yanında 17. yüzyıl şairlerinden Kayıkçı Kul Mustafa, Gevhere, Aşık Ömer gibi şairlere de nazire şiirlerinin gösterilmesi Karacaoğlu’nın 17. yüzyılda yaşadığı fikrini savunanlara bir dayanak olmaktadır.

1942’de hatıraları yayımlanan Akşehirli Hoca Hamdi Efendi,1875’te seyahatinde Kilis’ten söz ederken Karacaoğlu’nın Kozan’da Sayıloğlu sülalesinden olduğunu belirtir. Bir şiirinde ise Karacaoğlu bu fikri şu dizelerle desteklemektedir:

“Kozan dağından neslimiz

Arı Türkmendir aslımız

Varsak’tır durak yerimiz

Gurbette yar eğler bizi”

“Göğce idi benim yerim durağım”

“Göğce’den çıktım çocuktum

Fek’e’ye geldim ayıktım

Kozand’sıcaktan bayıktım

Karçoğlu dön obana”

Şiirleri onun Fekeli olduğu rivayetini doğurur.

Gaziantep Barak Türkmenleri onu kendilerinden sayar; bazıları Zobular bazıları da Akpınar köyünden olduğunu savunur.

Radloff ise Kırım’da derlemiş olduğu menkıbeye dayanarak onu Belgradlı olarak belirtir.

Aşık, şiirinde,

“Vatanımız Adana Maraş

Çukurova ilimiz var”

“Yaylamız Bulgar dağdır

Binboğadır benim ilim”

Bazı cönklerden alınan şiirlerinde ise:

“Erzurum’dur benim ilim” der.

“Mamalı’da ben bir Rıdvanoğluyum” dizesine dayanarak araştırmacılar; onu, Kırşehir’in Mecidiye ilçesinin Mamalı köyüne götürür.

“Maraş illerine giden kervancı

Selam söyle bizim ele obaya”

Bir başka dizede,“Öz adım Halil’dir köyümüz Hama” der ama araştırmalar neticesinde böyle bir köye rastlanmamıştır.

Adı ile ilgili bir başka şiriinde,

“Karacaoğlan Hasan adım

Güzellerde kaldı dadım”

Dizeleri adı üzerinde tartışmalar oluşmasına vesile olmuştur.

M. Şakir Ülkütaşır, Yılmaz Gürsoy, İlhan Başyaz gibi isimler Yozgatlı Karacaoğlan’dan söz eder.

Feymani, Karacaoğlan’ın Kadirli’nin Binboğa köyünden olduğunu iddia eder. “Kadirli yöresine ait yer adları, aşığın şiirlerinde hiç bulunmamakta. Siz nasıl onu Kadirli ediyorsunuz?” tepkisine ise “Bir insanın doğduğu ve yaşadığı yerden söz etmesi zorunlu değil.” cevabını vermesi ilginçtir.

Saim Emirmahmutoglu, Karacaoğlan’ı Maraşlı kabul eder. Ali Aksay, Düziçili; Mustafa Ertaş, Ermenekli olduğu iddiasında bulunur.

Neşri Altay, “Mut Tarihi” yapıtında şöyle bir iddiada bulunur “Şiirlerinde geçen yer adları ile konuştuğu şiveye göre İçelli olduğu belli ise de gerek kendisinin gerek sevgilisi ‘Karakız Elif’in’ türbesinin Mut ilçesinin doğusunda Dere-Çukur köyleri sınırında olması öldükleri ve gömülü oldukları yerin burası olduğuna göre bu çevrenin çocuğu olduğundan şüphe edilemez.”

Saim Sakaoğlu, “Karaca Oğlan” kitabında “Onun doğum tarihinden değil, belki doğum yüzyılından söz edilebilir; o da bize göre 17. yüzyıldır.” Diyerek ilginç bir görüş belirtmektedir ki bu görüş de tartışmalara çok açıktır.

Gene Saim Sakaoğlu, “Biz diyoruz ki Karca Oğlan, ülkemizin doğusunda Kahra man Maraş, Gaziantep, Nizip çizgisi ile batıda Ermenek, Silifke çizgisi arasında kalan coğrafyanın adıdır. Bu çizgilerin kuzeyi ise Kahraman Maraş, Göksun, Feke, Kozan, Mut, Ermenek çizgileri ile birleşmektedir. Ayrıca Kilis, Dört Yol çizgisinin güneyinde kalan bölgede Karaca Oğlan için yurt sınırlamaya pek elverişli değildir.” Görüşleri ile tartışmalara bir ekleme yapmaktadır.

“Dinlen ağlar birem birem söyleyim

Arşı çarşı gider yolun var dağlar

Kamalaklı karardıçlı sekiler

Selvili söğütlü şarın var dağlar” (Dadaloğlu)

“Dinleyin ağalar size söyleyim

Arş u kürsü giden yolun var dağlar

Karardıçlı kamalaklı yüceler

Selvili söğütlü yerin var dağlar” (Karacaoğlan)

“Anacımdan gelen güzel

Dur Muhammedi seversen

Seni bana dargın derler

Gel Muhammedi seversen” (Aşık Emrah)

“Annacımdan gelen güzel

Dur Muhammedi seversen  
Seni bana küskün derler  
Gül Muhammedi seversen” (Karacaoğlu)

Yukarıdaki dörtlükler Karacaoğlu'nın yaşadığı zaman ve yer tartışmaları yanında hangi şiir bu aşığa ait, hangi şiir başka aşıklardan Karacaoğlu'na mal etme şiirlerdir tartışması da üzerinde çalışma yapılmayan bir iddia olarak ortada araştırmacı bekleyen bir husustur.

Bütün bunlardan yola çıkarak diyebiliriz ki Karacaoğlu Divan edebiyatı çevrelerince küçümsenmiş bu küçümseme, eldeki kaynaklara göre Latifi tezkiresinden(1546) 17. yüzyıla kadar devam etmiştir. Aşık etrafında oluşan bu olumsuz yaklaşımlar aşığın kaynaklarda yer almasına vesile olmak gibi olumlu bir netice doğurmuştur.

Aşık üzerine oluşturulan diğer bütün iddialar aşığın şiirlerinden yola çıkılarak ortaya atılmıştır. Aşığın şiirlerinin yüzyıllardır dilden dile aktararak yazıya geçirilmesi günümüzde de yazıya geçirilmeyen şiirlerinin dillerde dolaşması dilden dile aktarılırken oluşan değişiklikler; Nasrettin Hoca ile Timur arasında bir asırlık farkı kendi zevkinde ölç duygusuna uyarlayan halk karakteri düşünüldüğünde ve yine Köroğlu'nu Kazakistanlı, Türkmenistanlı eden bir milletin değerleri benimseme yapısı Karacaoğlu üzerinde düşünüldüğünde bütün iddiaları; görüşten öteye götürmemektedir.

Gerçek olan aşığın gerek kullandığı kelimeler, gerek yer adları, gerekse şiirlerinin asırlardır Çukurova'da yaşaması ve genelinin burada derlenmesi onun Çukurovalı olduğu gerçeğini apaçık ortaya koymaktadır.

Karacaoğlu Fekeli, Karacaoğlu Maraşlı, yok Mutlu, Düziçili fikri halk için milletin bir değerini bağrına basma; aydın araştırmacılar için ise konar göçer bir toplum gerçeğini bilmemektir kanısındayım. Araştırma saham olan Adana, Kırşehir;Yozgat, K.Maraş gibi yerlerde nerede doğdun diye sorduğum kişilerin “Nerede doğduğumu biliyor muyum ki sürülerin arkasında doğmuşum, babam diyor ki ‘Erciyes-Tekir’de doğdun.’ Anam diyor ki ‘Kırşehir Kaman’da doğdun.’ Teyzem diyor onlar bilmiyor ‘Bahara doğru Çukurova’da doğdun.’ ” Gibi ifadeleri yöre insanın -geçmişte tüm milletin- hala meskun olmadığını dolayısıyla Kırşehir’den Gavur dağlarına, oradan Antalya sınırlarına bu yöre insanın ortak yurdu olduğu hakikatini ortaya koyarken Karacaoğlu'ı bu coğrafyanın belli bir noktasına hapsetme yöre gerçeği ile örtüşmemektedir.

Dilden aktarılan sözlerin sözü söyleyen kişinin zevkine bağlı olduğu gerçeği de “Bin on beşte beratçıgım yazıldı” gibi ifadeleri dayanak almamıza imkan bırakmamaktadır çünkü bu sözü aslında bin elli olarak duyan kaynak kişinin, bin elliyi hatırlamayıp bin on beş deyivermesi gayet olağan ihtimallerdendir. Burada gerçek olan onun bin beş yüzlü yıllardan itibaren var olduğudur. Karacaoğlu'ı Aşık Ömer(17 yüzyıl)le yan yana getirip atıştırmak yukarıda belirtildiği gibi Nasrettin Hoca ile Timur'un karşılaştırılması zevkine bağlı olasılığını göz önünde bulundurmamız zorunluluğunu doğurur.

Karacaoğlu'la ilgili bilgiler üzerinde görüşler belirtmek, tartışmak; olması gereken bir husus gibi görünse de esas olan Karacaoğlu'nın kaynaklara geçmemiş, Çukurovalıların dilinde

bugün hala söylenen şiirlerine, bizzat sahaya inerek Karacaoğlu'nın "tartışmasız" zenginliğine katkıda bulunmaktadır.

BANARLI, N.Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Yayınları,1998.

CUMBUR, Müjgan, Karacaoğlu Şiirler, Milli Eğitim Yayınları, 1993.

ÖZTELLİ, Cahit, Karacaoğlu Bütün Şiirleri, Özgür yayınları,İst., 2003.

SAKAOĞLU, Prof. Dr. Saim, Karaca Oğlu, Akçağ Yayınları, Ankara,2004.